

Lunds universitet
Socialhögskolan
SOL 061
VT -01

Maxtaxa i barnomsorgen, en rättvis reform ?



Författare: Stina Mattsson
Handledare: Jan Petersson

Abstract

In Sweden the government has an intention to make the pre-school system free of charge. One step towards the aim is to equalize the charge system among the municipalities. To day it's the local authorities responsibility to put the rate on the charge, with the new reform this will change. The new reform "Maxtaxa och allmän förskola m.m" is going to be introduced in januari 2002.

The purpose of this study was to investigate four different municipalities and their positive and negative effects of the reform from an aspect of justice.

The main questions I used was: What does the reform imply? How does the common system of charges look like and what effects will the reform give? And who are going to be favoured?

I've been investigated four different municipalities Kiruna, Umeå, Uddevalla och Landskrona and their common charges. I've made interviews by phone with local authorities, I've study literature and used Internet to get information.

My intention haven't been to produce an answer whether the reform is fair or not, my intention was to describe the reform to get a deeper knowledge about what the reform imply

INNEHÅLL

	sid
INLEDNING.....	4
Syfte	6
Frågeställningar	6
Avgränsningar	6
Metod.....	7
Disposition	8
BAKGRUND	8
Förskoleverksamhet, skolbarnomsorg.....	8
Maxtaxa	9
Kommunerna	10
Barn inom och utom barnomsorgen.....	12
OECD-Rapport	13
Kommunförbundet.....	14
Barnkonto.....	14
KOMMUNUNDERSÖKNING.....	15
Dagens taxor.....	15
Utgångsläge för beräkningar	16
Kiruna kommun.....	16
Umeå kommun.....	18
Uddevalla kommun	20
Landskrona kommun	22
RÄTTVISA	24
Social rättvisa	24
Rättvisepprinciper.....	25
Demokrati.....	27
ANALYS	28
Slutdiskussion.....	33
KÄLLFÖRTECKNING	35
Bilaga	37

INLEDNING

I Sverige kan alla barn vars föräldrar förvärvsarbetar eller studerar beredas plats inom kommunal barnomsorg inom skälig tid. Lagstiftningen skärptes på denna punkt år 1995 och under åren 1994 -1996 tillkom rekordmånga platser inom barnomsorgen. Men det kostar att ha sitt barn i barnomsorg. Hur stor kostnaden blir beror på i vilken kommun man bor i, hur mycket man tjänar och vilken omsorgsnivå man är i behov av. Det finns stort utrymme för kommunerna i och med deras självstyre att utarbeta egen praxis och prioriteringar när det gäller tillämpningen av regelverket i den egna kommunen.

Tanken bakom lokalt självstyre är besläktad med värden som självbestämmande, frihet, rättigheter och medborgarskap. Principdebatten om den lokala självstyrelsens innebörd har kretsat kring två problem. Den ena rör kommunernas förhållande till staten, den andra deras relation till medborgarna. Frågorna om uppgifts och ansvarsfördelning ställs på sin spets i en tid av minskade resurser. Medborgarna har olika typer av rättigheter civila, politiska och sociala. De sociala rättigheterna innebär bl.a. att kommunerna ska tillhandahålla service så att en viss grundstandard bibehålls. Det innebär att med begränsade resurser åstadkomma bästa resultat. Kravet på effektivitet ställs därmed i förgrunden. Ett omdiskuterat principproblem gäller exempelvis om staten genom detaljerad rättighetslagstiftning skall tvinga kommuner och landsting att erbjuda medborgare eller medborgargrupper vissa bestämda förmåner. (Petersson, 1994)

Skolverkets kartläggning i mars 1999 visar att en tvåbarnsfamilj med genomsnittliga inkomster och barnen i förskola 40 timmar per vecka kan få betala mellan 0 och 4 200 kronor i månadsavgift, en kommun i landet hade helt tagit bort avgifterna i förskolan i mars 1999. För många föräldrar är barnomsorgsavgiften betungande varför många väljer bort omsorgen och ordnar tillsyn på annat sätt. Under senare år har reformarbetet inom förskoleverksamheten och skolbarnomsorgen i hög grad betonat det pedagogiska innehållet i den egna kommunen. Barnomsorgen är en kommunal verksamhet med nationella mål som bl.a. uttrycks i läroplanen för förskolan. Om man vill satsa på att ge extra stöd till de som i stor utsträckning har det tufft ekonomiskt så är barnfamiljer en ganska träffsäker grupp. De flesta barnfamiljer befinner sig i en sådan ålder och situation att man inte har en speciellt god ekonomi även om man kan komma att få det senare i livet. Det är också med tanke på

nativiteten viktigt att gruppen barnfamiljer som helhet får stöd både i form av ekonomiskt stöd men också bra, billig och lättillgänglig verksamhet.

Regeringen har fattat beslut om att de kommuner som vill kan införa maxtaxa från och med januari 2002. Reformen anges vara ett led i principen om att all verksamhet skall vara avgiftsfri, tillgänglig och likvärdig för alla. I reformen ingår också att barn till föräldrar som är arbetslösa eller föräldralediga ska ha rätt till en barnomsorgsplats, samt att allmän förskola för 4-5 åringar skall införas. Med en maxtaxa är det tänkt att jämställa avgifterna i alla typer av förskoleverksamhet och skolbarnomsorg. Kombinerat med maxtaxan ligger ett beslut om alla barns rätt till plats i förskola. Alla barn, även de till arbetslösa föräldrar, får rätt och möjlighet att träffa pedagogiskt utbildade vuxna. Idag gäller det att ha ett arbete eller att studera för att enligt lag var berättigad till plats. Visserligen erbjuder en del kommuner vid behov redan idag plats till arbetssökande och föräldralediga men det finns inte i lag reglerat.

Hur försörjningen går till säger oss mycket om maktförhållandena i varje samhälle. I Sverige är försörjningen uppbyggd av och kring lönearbetet. Som dominerande försörjningsform innebär det en form av underordning, få kan leva på något annat sätt än det löneberoendet anvisar och skälet till det är den ojämna förmögenhetsfördelningen. Få kan motstå löneberoendet med lagliga medel få är beredda att göra det med olagliga. Så bestämmer också lönearbetet direkt via marknaden eller indirekt politiskt förmedlat över levnadsvillkoren för det stora flertalet. Staten och den politiska makt som där utövas utgör ett maktförhållande i Sverige. Hur stark staten är och var gränserna för dess makt går är frågor utan entydiga svar. Kommunerna tillhör också statsapparaten och en stor del av deras uppgifter har ålagts dem av den centrala staten. Samtidigt finns en kommunal självstyrelse som ger kommun medborgarna ett demokratiskt inflytande över kommunerna. Den kommunala självstyrelsen anges i regeringsformen som en av hörnstenarna i den svenska demokratin (Franzén, 1995)

Vad kommer då den här reformen att innebära för kommunen och dess medborgare. Är den rättvis, är reformen medlet för att uppnå regeringens intentioner, vilket intresse finns det bland kommunerna att införa maxtaxa ?

Syfte

Syftet med den här studien är att jämföra fyra olika kommuners positiva/negativa effekter av det planerade införandet av maxtaxan ur ett rättviseperspektiv

Frågeställning

Vad innebär en maxtaxa ?

Hur ser dagens taxesystem ut i de olika kommunerna ?

Vilka positiva aspekter kan skönjas ?

Vilka är de negativa aspekterna av maxtaxan ?

Vem / vilka gynnas /missgynnas av reformen?

Avgränsningar

Jag håller mig till förskoleverksamheten, alltså barn som inte befinner sig inom skolbarnomsorgen. Barn mellan 1-5 år som nyttjar barnomsorg på heltid. 6-åringar befinner sig inom skolbarnomsorgen och använder sig inte av heltidsomsorg, tre timmar av deras vistelsetid är avgiftsfri. Detsamma gäller barn på fritidshem, de timmar de tillbringar i skolan är inte avgiftsbelagda. Jag har inte gått in på strukturella förändringar vad gäller folkmängden utan bara antalet bosatta i kommunen. Slumpen gjorde att jag valde 1975 som jämförelseår vad gäller folkmängden.

Jag sammanställer fördelar och nackdelar utifrån regeringens proposition och debatten som förs i tv, tidningar och bland berörda organisationer och försöker att analysera effekterna av maxtaxan utifrån ett rättviseperspektiv, Rawls, "Teori om rättvisa" bygger på hur han argumenterat för att komma fram till sina principer. Jag tänker använda hans differensprincip för att försöka analysera faktiska förhållanden och inte argumentera för eller emot hans principer, som motpol till Rawls har jag valt att titta på nyttomoralen.

Jag har inte alls tittat på maxtaxan utifrån ett barnperspektiv, vad det innebär för barnen att vistas på förskola under stor del av sin uppväxt, och vilka konsekvenser det får för barnen om omsorgstiden utökas. Kvalitén på omsorgen utreder jag inte heller jag konstaterar bara vad regeringen har för intentioner därom. Jag har inte heller undersökt hur personalen ställer sig till införandet.

Metod

Jag har undersökt fyra olika kommuners barnomsorgstaxor för att se vilka effekter införandet av maxtaxan kan få. De kommuner som jag har valt ut är Kiruna, Umeå, Uddevalla och Landskrona. Jag har valt en utflyttningskommun Kiruna, två kommuner med relativt stabilt befolkningsantal Uddevalla och Landskrona och en inflyttningskommun Umeå. Alla fyra kommunerna visar en minskning av antalet barn mellan 0 -6 år. De fyra kommunerna är socialdemokratiska visserligen inte med egen majoritet men relativt starka och ställer sig positiva till införandet av maxtaxan. För att göra min studie bredare hade jag kanske behövt ta med någon kommun som inte var positivt inställd till maxtaxan. Kanske då en moderat styrd kommun men att mina kommuner är socialdemokratiska är också en slump eftersom mina urval gjordes utifrån inflyttningskommun resp utflyttningskommun. Jag har dessutom intervjuat barnomsorgs cheferna eller annan insatt personal i resp kommun per telefon om maxtaxans införande fördelar och nackdelar som de ser på det, jag vill understryka att det är personalens uppfattningar om hur diskussionerna har förts angående införandet av maxtaxan några formella beslut var vid tidpunkten för intervjuerna inte fattade. Min tanke med att intervjua just cheferna för barn och utbildningsförvaltningen var att jag utgick ifrån att de var de som var mest insatta i reformen.

När jag har räknat på dagens taxa och jämfört med maxtaxan har jag tagit hjälp av tre typfamiljer som jag själv har skapat med hjälp av statistik från Statistiska centralbyrån.. Medelinkomsten för kvinnor 1999 i riket var 144 792 kr, män 210 457 kr. Medelinkomsten skiljer sig från kommun till kommun. För att göra min studie så likvärdig som möjligt har jag därför använt mig av riksmiddellönen. (SCB, databas)

Familj 1. Sammanboende med två barn i förskoleåldern 2 och 4 år på heltid
med en sammanlagd inkomst på 56 000kr/ mån.

Familj 2. Sammanboende med två barn i förskoleåldern 2 och 4 år på heltid
med en sammanlagd inkomst på 29 000 kr /mån

Familj 3 Ensamstående kvinna med två barn i förskoleåldern 2 och 4 år på heltid
med en inkomst på 12 000 kr/ mån

Den avgiftsgrundande inkomsten är inkomst av förvärvsarbete före skatt och andra avdrag. Skattefria transfereringar är inte medräknade.

Disposition

Jag har delat in min avhandling i fyra huvuddelar delar. I kapitlet Bakgrund ger jag er en inblick i regeringens proposition "Maxtaxa och allmän förskola" samt synpunkter på beslutet från berörda organisationer. Kapitlet avslutas med en beskrivning av motförslaget till maxtaxa nämligen Barnkonto. I nästa kapitel, Kommunundersökning, presenterar jag min studie från de olika kommunerna som bygger på de aktuella avgifterna för förskoleverksamhet i de olika kommunerna samt intervjuerna som är gjorda. Efter detta kommer jag in på kapitlet om Rättvisa som beskriver olika teorier om rättvisa. I kapitlet Analys, analyserar jag det material jag har samlat in och tagit del av för att försöka komma fram till om det är en rättvis reform eller inte. Analysen avslutas med en slutdiskussion där jag försöker samla ihop resultaten av min studie.

BAKGRUND

I den här delen av min avhandling kommer jag att presentera regeringens prop. "Maxtaxa och allmän förskola " Jag börjar med en liten begrepps definition om de olika omsorgsformerna för att sedan gå över till Maxtaxan. Jag kommer också att presentera de borgerliga förslaget om barnkonto samt synpunkter på regeringens beslut.

Förskoleverksamhet och skolbarnomsorg

Förskoleverksamheten kallas den verksamhet vars målgrupp är barn 1-5 år, förskoleverksamheten omfattar förskola, familjedaghem och öppen förskola. Skolbarnomsorg är till för de barn som börjat skolan alltså barn mellan 6-12 år och omfattas av fritidshem, familjedaghem och öppen fritidsverksamhet. För sexåringar har, sedan den 1 januari 1998, förskoleklassen inrättats som en frivillig del av skolan. All omsorg är frivillig och i de flesta kommuner, 90 %, beräknas avgiften efter inkomst och antal timmar som barnen vistas inom resp. omsorg. En del kommuner har renodlad timtaxa andra har intervaller inom vissa timmar andra skiljer bara på hel/del tids taxa, andra har oavsett antal omsorgstimmar heltidstaxa. Landets kommuner är skyldiga att tillhandahålla förskoleverksamhet och skolbarnomsorg för föräldrar som har förvärvsarbete eller studerar. Kommunerna har olika regelsystem vad gäller barnomsorg för barn till arbetslösa och föräldralediga. I 40 % av kommunerna får barnen inte behålla sin plats vid arbetslöshet i familjen. Endast 22 % av kommunerna ställer inget krav på förvärvsarbete eller studier för att barn skall få plats i verksamheten. Kommunerna har idag

ingen lagstadgad skyldighet att erbjuda förskoleverksamhet för barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga.(Ds 1999:53)

Maxtaxa

Maxtaxan är nu beslutad av regeringen, från och med den 1 januari 2002 kommer de kommuner som vill att kunna införa maxtaxa inom förskolan och skolbarnomsorgen. Med en maxtaxa jämnställs avgifterna i alla typer av förskoleverksamhet och skolbarnomsorg - kommunal förskola och familjedaghem, föräldrakooperativ, föreningsdriven förskola och fritidshem, i förskolor med olika huvudmän och med olika inriktningar osv.

Reformen består av tre delar maxtaxan, en allmän förskola för 4 -5 åringar och att barn till föräldrar som är föräldralediga eller arbetssökande skall erbjuds plats inom barnomsorgen under minst tre timmar per dag.(Ds 1999:53)

Maxtaxan innebär att ett avgiftstak införs i förskoleverksamheten 3 % för det första barnet men max 1140 kr i månaden, 2 % för det andra barnet men max 760 kr i månaden och 1% för det tredje men max 380 kr i månaden. I skolbarnomsorgen blir maxtaxan högst två, en resp en procent av hushållets avgiftsgrundande inkomst .Avgiften får dock inte överstiga 760 för det första barnet och 380 för det andra och tredje barnet. För det fjärde barnet utgår ingen avgift. Regeringen har uttalat att ingen familj skall förlora på reformen om maxtaxa. Det finns fortfarande möjligheter att ha en viss tidsrelatering av taxan, nedsättning av avgifter för låginkomsthushåll, ytterligare syskonrabatter, nolltaxa m.m. De nya avgifterna i ett system med maxtaxa förväntas tas ut under 11 eller 12 månader per år i enlighet med kommunens regelsystem.(Prop. 1999/2000:129)

Den genomsnittliga avgiftssänkningen blir i kronor räknat högst för familjer i högre inkomstlägen, men räknat i förhållande till inkomsten blir skillnaderna mindre. Hänsyn har tagits till att alla hushåll i ett inledande skede avses få en minsta avgiftsreduktion om 200 kr. Mycket talar för att maxtaxan främst gynnar grupper med svag position på arbetsmarknaden t ex. lågutbildade kvinnor, som kan öka livsinkomsten genom de minskade fattigdomsfällorna. I och med detta ger förslaget omedelbara positiva fördelningspolitiska effekter för i princip alla hushåll. Avsikten är att maxtaxan skall utgöra ett tak för föräldraavgifterna - inte ett golv. Maxtaxan innebär enligt regeringen en större frihet för en barnfamilj att lägga upp arbetsliv och familjeliv på ett sätt som passar familjen. I reformen ingår också införandet av allmän förskola för 4 -5 åringar och att föräldralediga och arbetslösas

barn skall ha rätt till barnomsorg. Det ska vara obligatoriskt för kommunerna att ordna förskola för 4 - 5-åringar men frivilligt för barnen att delta. Hur den allmänna förskolan ska organiseras och samordnas med övrig verksamhet får kommunerna själva besluta om. Förskolans läroplan gäller för hela förskolan för barn i åldern 1 - 5 år. (Ds 1999:53)

Förskoleverksamhetens uppgift att erbjuda omsorg och främja barns utveckling samt bidra till att föräldrar kan förvärvsarbeta eller studera har inte förändrats. Det pågående reformarbetet innebär dock att det pedagogiska perspektivet blir tydligare - att förskolan i första hand är till för barnets egen skull- dess omsorg, utveckling och lärande. Det innebär att det pedagogiska innehållet betonas och att sambanden förstärks med de steg i utbildningssystemet som barnen fortsätter till efter avslutad förskola. Den tidigare kopplingen mellan barnomsorg och arbetsliv behöver nu vidgas mot alla barns rätt till en pedagogisk stimulerande verksamhet som komplement till föräldrarnas ansvar för sina barn. (Prop. 1999/2000:129)

Förtroendet för barnomsorgen är stort bland småbarnsföräldrar och verksamheten efterfrågas också för nästan alla barn. Men alla barn får inte del av denna verksamhet. Det är regeringens uppfattning att inget barn skall tvingas avstå från förskoleverksamhet p.g.a höga avgifter, arbetslöshet i familjen eller när en förälder är föräldraledig. Regeringen anser att barnomsorgen i likhet med skolan, föräldraförsäkringen, barnbidraget och hälso- och sjukvården skall bli en del av den generella välfärden och erbjudas alla barn och barnfamiljer. Att den generella välfärden utvidgas till att också omfatta barnomsorgen innebär att den kommer alla barn till del och att avgifterna blir så låga att ingen utestängs. (Prop 1999/2000:129)

Kommunerna

För kommunerna ska införandet av maxtaxa vara frivilligt. Valet står mellan en given statlig ersättning kombinerat med låga enhetliga föräldraavgifter eller en egen, men mer osäker intäkt av avgifter i verksamheten. Det är även ett val som för den enskilda kommunen får effekter på arbetsutbud, sysselsättning och skatteunderlag. Att övergå till maxtaxan innebär att många låginkomsttagare ges en reell möjlighet att öka sin arbetstid och sina inkomster och därmed lämna ett bidragsberoende av t. ex. socialbidrag. En maxtaxa inom barnomsorgen innebär att marginaleffekterna reduceras. De höga marginaleffekterna som de inkomst och tidsrelaterade avgifterna inom förskoleverksamheten och skolbarnomsorgen skapar drabbar särskilt kvinnor, låginkomsttagare småbarnsföräldrar och ensamföräldrar. Höga

marginaleffekter kan leda till att människor arbetar mindre eller inte alls och blir långvarigt beroende av sociala ersättningar och bidrag sk. fattigdomsfällor. Att barn inte ska behöva avstå från förskola eller fritidshem p g av avgifterna är också ett viktigt skäl för maxtaxans införande. (Ds 1999:53)

De kommuner som väljer att tillämpa en maxtaxa skall kompenseras för det intäktsbortfall som maxtaxan medför. Stadsbidraget skall beräknas med barnomsorgsmodellen i det kommunala utjämningsystemet som grund. Det innebär att fördelningen av statsbidraget mellan kommunerna kommer att påverkas av andelen barn i åldern 1-9 år, föräldrarnas arbetstid, bebyggelsestrukturen samt skattekraften i kommunen. Kommunen med den högsta andelen barn, den längsta arbetstiden per invånare, den tätaste bebyggelsestrukturen samt skattekraften i kommunen får den högsta ersättningen genom den föreslagna modellen. Det är enligt regeringens bedömning orimligt att kommuner som valt att ta ut låga avgifter för barnomsorgen skall få lägre ersättning än kommuner som valt att ta ut höga avgifter. Något som blivit följderna om kommunerna skulle kompenseras för varje kommuns faktiska avgiftsbortfall. (Ds 1999:53)

Ett viktigt mål med det kommunala utjämningsystemet är att alla kommuner ska ha likvärdiga ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla likvärdig kommunal service vad gäller kvalitet och kvantitet vid genomsnittlig utdebitering. I kostnadsutjämnningen beräknas för varje verksamhet en teoretisk kostnad för vad det bör kosta för varje kommun att tillhandahålla ett genomsnittligt utbud av i det här fallet barnomsorg. Den teoretiska kostnaden benämns standardkostnad. Ersättningsystemet skall införas successivt fr.o.m. år 2002 under en period av två år. Dessutom kommer ett stadsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder att införas för de kommuner som har ett system med maxtaxa. I de flesta kommuner är en månad om året avgiftsfri för föräldrarna, kompensationen till kommunsektorn är beräknad med hänsyn tagen till detta. Kommunerna kan även fortsättningsvis erbjuda betalningsfria månader i samma utsträckning som hittills. (Prop.1999/2000:129)

Dagens avgiftsnivåer varierar mellan olika kommuner. I en kartläggning som skolverket gjorde i mars 1999 visas att en tvåbarnsfamilj med genomsnittliga inkomster och barnen i förskola 40 timmar i veckan kan få betala mellan 0 och 4 200 kronor i månadsavgift. För en ensamstående förälder med låg inkomst ligger avgifterna mellan 0 och 2420 kr / månad En

tendens bland kommunerna har varit att avgifterna allt oftare används som ett medel att styra efterfrågan och hålla tillbaka kostnaderna enligt arbetsgruppen.

(Ds 1999:53).

Barn inom och utom barnomsorgen

Skolverket har presenterat en undersökning som visar att barn till högutbildade oftare har barnomsorg än andra barn och vistelsetiden är också längre. Högutbildade utnyttjar fritids i mycket större utsträckning än lågutbildade. I familjer där föräldrarna har minst treårig högskoleutbildning går 78 % av alla barn i åldern 0 - 9 år i skolbarnomsorg jämfört med 53 % när föräldrarna har enbart grundskola. Förskoleverksamheten tar emot betydligt större andel barn vars föräldrar har kort utbildning och där är skillnaderna mindre 80 % jämfört med 72 % Ungefär vart fjärde barn i åldern 1 - 5 år har för närvarande inte plats i förskola eller familjedaghem, sammanlagt 110 000 barn av 464 000 (sep. 1999). Andelen inskrivna barn i förskolan varierar mellan kommunerna från 79 % till 15 %.

(Skolverket pressmeddelande, 2001-04-18)

Av de grupper av barn som idag inte har tillgång till förskola är barn vars föräldrar är föräldralediga för att ta hand om ett yngre syskon den största ca 11 % eller 49 000 barn många i den gruppen efterfrågar förskoleverksamhet efter sin ledighet. Barn som är hemma med arbetslös förälder är 3 % eller 13 000 barn. Privata lösningar som t ex Barnflicka, släkting etc och barn som är hemma med föräldrar som turas om är 7 % eller 33 000 barn.

(Skolverket, pressmeddelande, 2001-04-24)

Efterfrågan på barnomsorg från arbetslösa föräldrar är hög. Föräldrar med invandrabakgrund efterfrågar barnomsorg i samma utsträckning som andra föräldrar. Barn med invandrabakgrund finns dock inte i lika hög utsträckning inom barnomsorgen som andra barn. Den främsta förklaringen till detta är att invandrare har en högre arbetslöshet än andra, vilket leder till att deras barn utestängs från barnomsorgen i många kommuner. Barn i behov av särskilt stöd har rätt till barnomsorg även om inte föräldrarna förvärvsarbetar eller studerar.

Barn i förskoleverksamhet har en genomsnittlig vistelsetid på 31 timmar i veckan. Inom skolbarnomsorgen är vistelsetiden kortare. 8 % av barnen i förskoleåldern går i en enskild förskola som drivs på entreprenad eller av annan huvudman än kommunen. Storstäder,

förortskommuner och större städer - kommungrupper där den kvinnliga förvärvsfrekvensen är hög - har högst andelen barn i barnomsorgen, medan landsbygdskommuner har den lägsta. I landsbygdskommuner hittar man flest familjer som inte efterfrågar barnomsorg.

Familjedaghem är vanligare på landsbygden än i storstadsregionerna. (Ds 1999:53)

En undersökning av Lennart Flood och Roger Wahlberg, forskare på Göteborgs universitet på uppdrag från Svenska kommunförbundet, kom fram till att efterfrågan på barnomsorg kommer att öka samtidigt som hushållens arbetsutbud inte kommer att öka i samma utsträckning vid införandet av maxtaxan. Effekterna på makarnas arbetstid av sänkningen av barnomsorgstaxorna är mycket små. Den enda urskiljbara effekten är en ökning i kvinnornas arbetstid med 1,5 procent. Effekten på den disponibla inkomsten är en ökning med ungefär 3 procent. Detta är i huvudsak en direkt effekt av minskade kostnader för barnomsorg och till mindre del ett resultat av ökat arbetsutbud. Eftersom arbetsutbudet förväntas vara praktiskt taget oförändrat är effekterna på skatteintäkter för stat och kommuner mycket små. Resultaten för efterfrågan på barnomsorg visar på en relativ kraftig ökning av andelen hushåll som efterfrågar barnomsorg, ungefär 30 %. Antalet timmar i kommunal barnomsorg antas öka med ungefär 32 procent. (Lennart Flood, Robert Wahlberg, Maxtaxa i barnomsorgen)

OECD- rapport

Sverige har tillsammans med elva andra länder deltagit i en stor jämförande OECD- studie av verksamheter för förskolebarn. I en rapport framhåller OECD:s experter Sveriges internationellt sett unika koppling mellan familjepolitiken och förskoleverksamheten, man lyfter också fram mångfalden och flexibiliteten i det svenska systemet. Det finns en mängd former och inriktningar som är anpassade till barnens och familjernas behov. Nattöppna förskolor och språkprogram för invandrar barn nämns som exempel. Den svenska förskoleverksamheten anpassar sig enligt OECDs experter smidigt och flexibelt till barns och föräldrars behov. Anledningen till att OECD:s experter anser att det svenska systemet är så bra, är att besluten om barnomsorg fattas ute i kommunerna vilket gör det möjligt att se till de lokala behoven som finns. OECD tar också upp svagheter i det svenska systemet.

Kommunernas besparingar har för med sig att barngrupperna blivit större och antalet vuxna per barn färre vilket enl. OECDs experter visar på att det finns skäl att vara uppmärksam på kvalitén i den svenska förskoleverksamheten. Experterna ifrågasätter också om alla familjer har råd att betala de höga avgifterna som förekommer i vissa kommuner.

(OECD Contry Note, 1999)

Kommunförbundet

Kommunförbundet kritiserar maxtaxan och menar att kommunernas självstyre hotas. Förbundet anser att valet mellan skattefinansiering och avgiftsfinansiering av den kommunala barnomsorgen skall göras av kommunerna. Man menar också att reformen inte är frivillig utan tvingande. I realiteten är det inte möjligt för de kommuner som förlorar på de föreslagna systemet, att ställa sig utanför, oavsett om kommunen är ekonomisk vinnare eller förlorare. Enligt uppgift rör det sig om över 100 kommuner som kommer att drabbas ekonomiskt om förslaget genomförs. I en undersökning som kommunförbundet hänvisar till har en stor del av föräldrarna till barn som inte utnyttjar barnomsorgen avstått från att nyttja barnomsorgen av ekonomiska skäl. Kommunförbundet ser stor sannolikhet i att efterfrågeökningen blir betydande vilket ytterligare försämrar situationen för de kommuner som redan beräknas förlora på det

(Kommunförbundet, Skåne)

Barnkonto

De fyra oppositionspartierna presenterade ett motförslag Barnkonto som enligt deras sätt att se skulle vara mera rättvist fördelningsmässigt. Tanken är att istället för att tvinga kommunerna att sänka avgiften i barnomsorgen ska föräldrarna få motsvarande summa att betala barnomsorgsavgiften med - eller att betala någon annan form av barnomsorg med. Man menar också att barnkontot leder till större valfrihet för föräldrarna än maxtaxan. De borgerliga partierna vill överlämna ansvaret till föräldrarna att själva bestämma över sin tid och omsorgen om sina barn. Förslaget skall bidra till valfrihet, rättvisa och trygghet för den moderna familjen. Barnkontot skulle innebära samma kostnader för staten som maxtaxan, men bli mer ekonomiskt fördelaktigt för de flesta familjer. " Vi har en ideologisk grund i det här. Vi vill ta makten från stat och kommun och lägga den i föräldrarnas händer. Så motiverade centerns Kenneth Johansson det gemensamma förslaget.

Förslaget består av tre delar. Ett barnomsorgskonto på 40 000 kronor per barn beloppet får med maximalt 20 000 kronor per år, efter föräldrarnas eget bestämmande, användas till barnomsorg eller till att minska arbetstiden. Den andra delen är avdragsrätt för styrkta barnomsorgskostnader. Avdragsrätten som begränsas till 50 000 kronor per barn och år gör att man kan använda sig av traditionellt dagis, trefamiljssystem, kooperativ, au pair, en farmor eller morfar några timmar i veckan eller någon annan okonventionell lösning. Det tredje är återinförande av etableringsfrihet för ny barnomsorg. (Artikel, Norra Skåne 2001-04-23)

Vissa kritiker främst då från borgerligt håll, menar att maxtaxan är en reform som endast gynnar höginkomsttagarna som får mer över i disponibel inkomst i jämförelse med låginkomsttagare.

KOMMUNPRESENTATION

Här kommer jag att presentera den undersökning jag gjort i fyra kommuner, jag börjar med att ge en kort inblick i hur dagens taxor är konstruerade och vilka effekter de kan tänkas få därefter presenterar jag mina återigen mina tre typ familjer som ligger till grund för mina beräkningar. Därefter presenterar jag min undersökning.

Dagens taxor

Kommuner har rätt att ta ut skäliga avgifter för förskoleverksamhet och skolbarnomsorg. Bruttokostnaden för kommunen för ett barn på heltid i kommunal barnomsorg är för riket 90 935 kr. Under 1990-talet har flertalet kommuner förändrat sina avgiftssystem. Nivåerna har höjts och tids- och inkomstrelaterade taxor har blivit vanliga vilket har medfört stora marginaleffekter när familjens arbetsinkomst och /eller arbetstid ökar. Inkomstökningar till följd av att någon förälder höjer sin inkomst eller ökar sin arbetstid kan urholkas av minskade bidrag samt ökade avgifter. Det är inte bara barnomsorgsavgifterna som ger dessa effekter utan även skatter och bostadsbidrag där just barnomsorgsavgifterna är tungt vägande för många barnfamiljer. Marginaleffekterna drabbar individer olika för en deltidsarbetande mamma kan en inkomstökning bli mycket måttlig om hon skulle vilja utöka sin arbetstid. Även för en familj med en förälder som är arbetslös kan resultatet av att denna börjar arbeta bli en mycket måttlig inkomstökning totalt sett. Marginaleffekter anses särskilt försvåra situationen för personer med låga inkomster och svag position på arbetsmarknaden.

(Ds 1999:53)

Utgångsläge för beräkningar

Familj 1: Sammanboende med två gemensamma barn 2 och 4 år med en omsorgsnivå som överstiger 40 timmar/v i kommunal förskola. Den gemensamma avgiftsgrundande inkomsten uppgår till 56 000kr/ mån.

Familj 2: Sammanboende med två gemensamma barn 2 och 4 år med en omsorgstid som överstiger 40 tim/v i kommunal förskola. Den gemensamma avgiftsgrundande inkomsten uppgår till 29 000 kr/mån.

Familj 3: Ensamstående med två barn 2 och 4 år med en omsorgstid som överstiger 40 timmar /mån i kommunal förskola. Den avgiftsgrundande inkomsten uppgår till 12 000 kr/mån.

Kiruna kommun

Kirunas folkmängd var den 31 dec 2000, 24 314 personer av dessa var 1 898 barn 0-6 år. 1975 var folkmängden 31 194 personer. Andelen inskrivna barn mellan 0 och 6 år i kommunal barnomsorg var 1999, 1 194 barn. Kvinnor och män mellan 25 och 45 år som inte förvärvsarbetade uppgick till 1 683 personer Brutto kostnaden för kommunen för ett barn på heltid i kommunal barnomsorg uppgår till 121 121 kr. Kommunen har 45 förskoleavdelningar (SCB, databas)

Barn och utbildningsförvaltningen i Kiruna ansvar för förskoleverksamheten och skolbarnomsorgen. Enligt kommunens riktlinjer är de som arbetar, studerar är arbetsökande eller föräldralediga som erbjuds barnomsorg vid behov. Vid intervjun med barnomsorgschefen Margareta Lidström framkom att en av anledningarna till att man inte förväntar sig någon efterfrågeökning vid införandet av maxtaxan är att kommunen sedan tre år tillbaka erbjuder plats till barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga. Idag finns det två omsorgsnivåer över eller under 30 tim/veckan. Vid införandet av maxtaxan kommer omsorgsnivåerna antagligen att slopas och avgiften blir oberoende av omsorgsnivån enl. Margareta Lidström. Dagens avgift i kommunen för förskoleverksamheten är inkomstrelaterad, den aktuella procentsatsen för beräkning av avgift ses i tabellen på nästa sida. Högre avgift än kommunens självkostnad uttages ej. Inkomsttak för uttag av avgift är 45 000 kr/mån. Ingen avgift för fjärde barnet. Föräldrarna har en avgiftsfri månad/år som enl. intervju med barnomsorgschefen kommer att bibehållas vid införandet av maxtaxan.

FÖRSKOLA	1 BARN	2 BARN	3 BARN
HELTID, ÖVER 30 TIM	6,7 %	4,3 %	3,4 %
DELTID, UNDER 30 TIM	5,2 %	3,2 %	2,6 %

Kiruna kommuns aktuella avgifter för förskoleverksamhet.

Nedan följer en beräkning av dagens barnomsorgsavgift med hjälp av mina tre typfamiljer och procentsatserna på föregående sida. I högra kolumnen är maxtaxan för samma familjer uträknad, förutsättningarna för beräkningarna är att kommunen följer regeringens beslut. Eftersom beslut om införandet av maxtaxa inte är taget av kommunfullmäktige, beslut fattas den 7 juni, finns det idag inga konkreta riktlinjer för hur införandet av maxtaxan kommer att ske men Margareta Lidstöm tror att förslaget om införandet kommer att utarbetas helt i riktning med regeringens beslut. Alltså en enhetlig taxa oberoende av omsorgsnivå där taket blir 1140 kr.

Familj 1	Dagens taxa			Maxtaxa	
	Barn 1	Barn 2		Barn 1	Barn 2
Inkomst tak	45 000	45 000	Inkomst	56 000	56 000
taxa i %	0,067	0,043	taxa i %	0,03	0,02
Summa	3015	1935	Summa	1680	1120
			Maxtaxa	1140	760
Avgift 11 mån		4950	Avgift		1900
Sänkning		3050			
Familj 2					
Inkomst	29 000	29000	Inkomst	29 000	29 000
taxa i %	0,067	0,043	taxa i %	0,03	0,02
Summa	1943	1247	Summa	870	580
Avgift 11 mån		3190	Avgift		1450
Sänkning		1740			
Familj 3					
Inkomst	12 000	12 000	Inkomst	12 000	12 000
taxa i %	0,067	0,043	taxa i %	0,03	0,02
avgift	804	516	Summa	360	240
Avgift 11 mån		1320	Avgift		600
Sänkning		720			

Familj 1: Nuvarande avgift 4 950 kr/mån, familjen får en sänkning av avgiften med 3 050 kr /mån.

Familj 2 : Nuvarande avgift 3 190 kr/mån familjen får en sänkning med 1 740 kr/mån

Familj 3 : Nuvarande avgift 1 320 kr/mån familjen får en sänkning med 720 kr/mån.

Enligt Margareta Lidström ser Kiruna kommun reformen som förmånlig för föräldrarna eftersom avgiften blir lägre för föräldrarna. För kommunen som helhet ser hon heller inga nackdelar eftersom förväntningarna är att statsbidraget kommer att täcka inkomstbortfallet.

Umeå kommun

I Umeå bodde den 30 dec. 2000 104 512 individer av dessa var 8 024 barn mellan 0 -6 år., 1975 bestod befolkningen av 75 209 individer. Antalet inskrivna barn i barnomsorgen mellan 0 - 6 år 1999 var 5 791. Kommunen har 200 förskoleavdelningar. Antalet individer som inte förvärvsarbetade mellan 25 och 45 år uppgick till 7 287 personer. Brutto kostnaden för kommunen för ett barn på heltid inom den kommunala förskoleverksamheten uppgår till 97 592 kr (SCB, databas)

I Umeå är beslut om införandet av maxtaxa taget enl. skolkontorets ekonom Lennart Estéen, han säger vidare att man inte skissat färdigt på hur maxtaxan kommer att utformas men troligtvis kommer regeringens förslag att vara vägledande. Umeå kommun har också en inkomstrelaterad taxa idag med ett inkomsttak på 36 900 kr och ett golv på 12 000 kr, mini avgiften ligger idag på 550 kr för ett barn. Avgiften tas ut under 11 månader, en avgiftsfri månad. Den avgiftsfria månaden kommer med all sannolikhet att kvarstå enl. intervju. Syskonavgiften är fast och ligger idag på 550 kr för barn två och 300 kr för barn tre, för fjärde barnet tas ingen avgift ut. Föräldralediga är inte berättigad till barnomsorg i dagens regelsystem. Idag har kommunen 80 % behovstäckning och kommunen räknar enl. Lennart Estéen inte med någon större efterfrågeökning Det är en heltidstaxa på förskolan oavsett antal timmar som barnen vistas där men i familjedaghem reduceras taxan med 1,5 % per timme om tillsynstiden understiger 40 timmar/vecka.(Umeå Kommun, hemsida)Eventuellt kommer kommunen att behålla en något lägre avgift i familjedaghemmen som inte baseras på antal omsorgstimmar som idag utan kommer att vara en fast avgift enl. Lennart Estéen.

Nedan följer beräkningarna av Umeå kommuns aktuella avgifter, uppgifterna om procentsatserna är hämtade från Umeå kommuns hemsida. Utgångsläget för beräkning av dagens taxa är lägsta avgiften 550 kr, för inkomst överstigande 12 000 kr är procentsatsen 8,27 och för inkomst överstigande 24 500 kr och upp till 36 900 kr är procentsatsen satt till

5,0 %. Den fasta syskonavgiften är som jag skrev ovan 550 kr. Beräkningarna för maxtaxan är under förutsättning att kommunen följer regeringens beslut. Eftersom jag redan räknat ut maxtaxan för mina tre typfamiljer i exemplet hämtat från Kiruna kommer jag inte att precisera uträkningarna här utan nöja mig med att presentera avgiftens storlek.

Familj 1	Dagens taxa		Maxtaxa
Inkomst	56 000	Avgift	1900
Miniavgift	550		
Över 12000 kr taxa 8,27 %	1033,75		
Över 24 500 kr taxa 5 %	620		
Syskon	550		
Avgift 11 mån	2753,75		
Sänkning	853		
Familj 2		Maxtaxa	
Inkomst	29000	Avgift	1450
Miniavgift	550		
Över 12000 taxa 8,27%	1033,75		
över 24500 taxa 5 %	225		
Syskon	550		
Avgift 11 mån	2358,75		
Sänkning	908		
Familj 3		Maxtaxa	
Inkomst	12000	Avgift	600
Miniavgift	550		
Syskon	550		
Avgift 11 mån	1100		
Sänkning	500		

Familj 1: Nuvarande avgift 2753 kr/mån under 11 mån, familjen får en sänkning med 853 kr / månad.

Familj2: Nuvarande avgift 2358 kr/mån familjen får en sänkning med 908 kr/mån.

Familj 3: Nuvarande avgift 1100 kr /mån, familjen får en sänkning med 500 kr/mån.

Kommunen förväntar sig enligt intervju att statsbidraget skall täcka inkomstbortfallet som införandet av maxtaxan medför. Det positiva som Lennart Estéen kan se är att den administrativa delen kommer att bli lättare att hantera samt att medborgarna får en billigare avgift.

Uddevalla kommun

Uddevallas folkmängd 30 dec. 2000 var 48 971 individer av de var 3 697 barn mellan 0 -6 år. 1975 var folkmängden 46 816 personer År 1999 var antalet inskrivna barn i kommunal barnomsorg mellan 0 och 6 år 2185 till antalet. Kommunen har 84 förskoleavdelningar. Antalet kvinnor och män som inte förvärvsarbetade var 2825 personer. Bruttokostnaden för kommunen för ett barn på heltid inom kommunal barnomsorg uppgår till 86 289 kr. (SCB, databas)

Uddevalla kommun ställer sig positiva till införandet av maxtaxa men vid tiden för min telefonintervju hade kommunen inte kommit så långt med planeringen av införandet. En viss ökning av personal och lokaler planeras med det är endast marginella ökning. Kommunen ska försöka bedriva verksamheten med de resurser som står till buds. Det finns också planer på att inför en avgift på 2 % för de barn som är i behov av särskilt stöd för de timmar som överstiger 15 tim / v enligt Gudrun Thörner. Idag har Uddevalla en inkomstrelaterad taxa i två tidsnivåer heltid och deltid. Avgiften tas ut under 11 månader en blöjavgift tillkommer på 100 kr/månad för barn upp till 2½ år om föräldrarna inte själva tar med sig blöjor. Vid intervjun med Gudrun Thörner framkom att den avgiftsfria månaden med all sannolikhet kommer att slopas samt att de flesta föräldrar själva tillhandahåller blöjor därför tas sällan avgiften ut. Jag har inte med blöjavgiften i mina beräkningar och jag har slagit ut dagens avgiften på tolv månader för att göra den mera rättvis i förhållande till maxtaxan. Sänkningen blir ju något mindre eftersom föräldrarna får betala för en månad extra när maxtaxan införs. Ingen avgift tas ut för det fjärde barnet och inkomsttaket är satt till 40 590 kr. Arbete eller studier berättigar till en barnomsorgsplats, Vid föräldraledighet eller arbetslöshet mister föräldrarna platsen. (Uddevalla Kommun, hemsida) 30 % av Uddevallas förskolebarn nyttjar inte barnomsorgen idag och kommunen tror enl. Gudrun Thörner att 4 % av dessa kommer att efterfråga barnomsorg när maxtaxan införs.

Nedan följer en tabell över Uddevallas aktuella procentsatser för beräkning av barnomsorgsavgift uppgifter hämtade från Uddevalla kommuns hemsida. Procentsatserna ligger till grund för mina beräkningar av dagens avgift.

FÖRSKOLA DAGBARNVÅRDARE	1 BARN	2 BARN	3 BARN
HELTID ÖVER 25TIM/V	7,7 %	1,9 %	1,5 %
DELTID	6,4 %	1,9 %	1,5 %

Familj 1	Barn 1	Barn 2		Maxtaxa
----------	--------	--------	--	---------

Inkomst	59000	59000	Avgift	1900
inkomst tak	40590	40590		
taxa i%	0,077	0,019		
Avgift	3125,43	771,21		

Summa avgift				
11 mån	3896,64			
Summa avgift				
12 mån	3571,92			
Sänkning	1671,92			

Familj 2				
Inkomst	29000	29000	Avgift	1450
taxa i %	0,077	0,019		
Avgift	2233	551		

Summa avgift				
11 mån	2784			
Summa avgift				
12 mån	2552			
Sänkning	1102			

Familj 3				
Inkomst	12000	12000	Avgift	600
taxa i %	0,077	0,019		
Avgift	924	228		

Summa avgift				
11 mån	1152			
Summa avgift				
12 mån	1056			
Sänkning	456			

Familj 1: har en nuvarande avgift på 3 897 kr / mån under elva månader och kommer att få en sänkning med 1672 kr / mån

Familj 2: har en nuvarande avgift på 2 784 kr/ mån under 11 mån och kommer att få en sänkning med 1102 kr/mån

Familj 3: har en nuvarande avgift på 1 152 kr och kommer att få en sänkning på 456 kr.

I Uddevalla förväntar man sig en efterfrågeökning av barnomsorgsplatser och då främst en ökning av de barn som inte har barnomsorg idag. Statsbidraget förväntas inte täcka inkomstbortfallet som beräknas bli 4 -5 miljoner enl. Gudrun Thörner.

Landskrona kommun

Folkmängden i Landskrona var den 30 dec. 2000 37 728 av dessa var 2 761 barn mellan 0-6 år. Folkmängden 1975 uppgick till 38 409. År 1999 var det totala antalet barn mellan 0 -6 år som var inskrivna i barnomsorgen 1 633. Kommunen har 60 förskoleavdelningar. Antalet icke förvärvsarbetande i ålder 25 -45 år i kommunen uppgick till 2 850 kvinnor och män.

Bruttokostnaden för kommunen för ett barn på heltid i kommunal barnomsorg uppgår till 86 135 kr.(SCB, databas)

I Landskrona pratade jag med förskolerektor Ingrid Mårtensson inga beslut är fattade angående maxtaxan men kommunen ställer sig positiv till införandet. Kommunen har inte planerat hur införandet kommer att genomföras Även här är dagens avgift inkomstrelaterad och baserad på 11 månader taxan är indelad i tre tids intervaller heltid mer än 120 tim/4 veckor, deltid 75 % 101-120tim /4 veckor,deltid 50 % upp till 100 tim/ 4 veckor. Lägsta avgiften för ett barn på heltid är 540 kr inkomsttak är 54 900 kr. Beräkning av barnomsorgsavgift utgår från det barn med störst omsorgsbehov,syskonavgift tas ut för familjens övriga barn.(Landskrona Kommun, hemsida) Barn till föräldralediga och arbetslösa har inte tillgång till barnomsorg. I och med införandet av maxtaxan räknar kommunen med en efterfrågeökning från dessa grupper enligt intervju.

Tabellen nedan illustrerar dagens procentsatser för uttag av barnomsorgsavgift i Landskrona kommun. Uppgifterna är hämtade från Landskrona kommun hemsida. Därefter kommer de uträkningar som jag gjort med utgångspunkt från aktuella procentsatser. Eftersom kommunerna räknar med att slopa den avgiftsfria månaden enl. Ingrid Mårtensson vid

införandet av maxtaxan har jag slagit ut dagens avgift på 12 månader, och räknar sänkningen utifrån 12 månaders taxa

FÖRSKOLA	
HELTID, MER ÄN 120 TIM/ 4 V	6 %
DELTID 75 % 101 -120 TIM/4 V	5 %
DELTID 50 % 100 TIM / 4 V	3,5 %
SYSKONAVGIFT	2,5 %

Familj 1	Barn 1	Barn 2		Maxtaxa
Inkomst	59 000	59000	Avgift	1900
Inkomsttak	54900	54900		
taxa i %	0,06	0,025		
Avgift	3294	1372,5		

Summa avgift	
11 mån	4666,5
Summa avgift	
12 mån	4277,625
Sänkning	2377,625

Familj 2				Maxtaxa
Inkomst	29 000	29000	Avgift	1450
taxa i %	0,06	0,025		
Avgift	1740	725		

Summa avgift	
11 mån	2465
Summa avgift	
12 mån	2259,583
Sänkning	809,583

Familj 3				Maxtaxa
Inkomst	12000	12000	Avgift	600
taxa i %	0,06	0,025		
Avgift	720	300		

Summa avgift	
11 mån	1020
Summa avgift	
12 mån	935
Sänkning	335

Familj 1: Nuvarande avgift 4666Kr /mån under 11 månader familjen får en sänkning med 2378 kr

Familj 2: Nuvarande avgift 2465 kr familjen får en sänkning med 810 kr.

Familj 3: Nuvarande avgift 1020 kr familjen får en sänkning med 335 kr.

RÄTTVISA

Om vi ska dela en kaka i ett antal likvärdiga bitar kan vi bestämma att den som gör uppdelningen får välja sin bit sist. Han /hon vet då inte vilka bitar de andra kommer att välja och riskerar att själv få den sämsta biten om alla inte är likvärdiga. Därför delar han/hon tårtan i lika stora bitar. Detta folkliga knep föra att göra en person opartisk i en viktig fördelningsfråga illustrerar det problem som forskningen om rättvisa spelregler har att lösa. Likväl som man kan dela en tårta i likvärdiga delar borde man opartiskt kunna bestämma vilka regler som ska gälla i framtiden. Speciellt gäller det principer för inkomstfördelningen. (Skatter & Valfärd, nr 2/99).

Social rättvisa

En välfärds politik kommer alltid att vara ofullständig om inte de normativa problemen kring frågan om vad som menas med social rättvisa behandlas. Normativ forskning, talar om hur det bör vara och rättfärdigar detta, uppfattas vanligen inte ens som vetenskap utan hänförs till området för subjektivt tyckande. Det har inte alltid varit så. De gamla statsvetarna med Platon i spetsen var från början inriktade på normativ teoribildning och uppfattade den politiska teorin som en utveckling av etisk teori. Den empiriska inriktning som dominerat har varit mycket snäv vilket framgår redan av analyspråket som på ett markant sätt skiljer sig från de klassiska tänkarnas språk. Den gamla statsvetenskapen domineras av ord som rättvisa, rättigheter, dygd, samhälle medan den nya samlar diskussionen kring ord som attityd, socialisation och system. Under flera hundra år har det skett en förskjutning i riktning mot

teknisk rationalitet i hela det västerländska samhället. I Sverige har etikfrågor aktualiserats genom ett antal "affärer" under 1990 -talet. (Rothstein, 1999)

Diskussionen om social rättvisa inom den politiska filosofin bygger på två grundantaganden : social processer är medvetet styrda eller påverkbara av politiskas aktörer, den andra förutsättningen är att det är möjligt att finna någon makt - vanligtvis staten - som har förmåga att genomföra förändringen i fråga. En synpunkt av den politiska filosofen Milton Fisk, har framförts som hävdar att hela idén om att det skulle gå att logiskt resonera sig fram till generella rättighetsprinciper, oberoende av den omgivande materiella världen är ett misslyckat företag. Istället måste principerna ta sin utgångspunkt i de principer om rättvisa som existerar och faktiskt används i samhället. Istället för att konstruera hypotetiska fall bör man välja att bygga en konstruktiv politisk teori genom att konfrontera den normativa diskussionen med konkreta empiriska studier av offentlig politik. Samtidigt som man försöker hitta grundprinciper för vad som är rättvist måste man beakta vad som är möjligt. Institutionella förhållanden i politiken t. ex. olika sociala välfärdsprogram är inte bara att betrakta som formella regelsystem som styr vilka aktörsstrategier som är rationella utan också som etablerade normativa ordningar. Enligt detta synsätt skapas inte bara bestämda regler för samhället utan de har också effekter på vilka värderingar som etableras i ett samhälle. En av politikens uppgifter är att forma sociala förhållanden och institutioner så att medborgarna uppträder hederligt därför att de anser att de grundläggande strukturen i deras samhälle är rättfärdigat. (Rothstein, 1994)

Rättvisepinciper

Grunden för utilitarismen är största möjliga lycka åt största möjliga antal, det är en nyttomoral som företräddes av bl. a. John Stuart Mill. När man ska välja mellan olika handlingar är det ens plikt att välja den handling som totalt sett medför minst olust och mest lust eller lycka för största möjliga antal. Dess förespråkare tillämpade principen på privat moral likväl som på politisk verksamhet, lagstiftning och socialpolitiken. När principen väl hade antagits var enda svårigheten att beräkna konsekvensen av handlandet.. Syftet med utilitarismen eller nyttoläran är att göra summan av all mänsklig välfärd så stor som möjligt vilket är liberalismens huvudsakliga värdegrund. Principen bakom nyttomoralen kan sägas vara att nytta eller lycka är det som varje individ eftersträvar. Den egna strävan efter nytta och lycka får inte gå ut över någon annans nytta och lycka. I samhället och i politiken måste en

avvägning ske mellan olika anspråk. Normen för avvägningarna blir då största möjlig lycka för största möjliga antal. I praktiken kan normen översättas till att vad som är nytta avgörs av majoriteten, under hänsynstagande till minoriteten eller minoriteterna. Liberalismen hävdade ursprungligen att det största materiella välståndet för det största möjliga antalet uppnåddes bäst om var och en själv hade ansvar för sin välfärd. (Larsson, 1994)

Rawls har en annan teori om hur fördelningen av våra resurser ska fördelas han kallar den för differensprincipen och han argumenterar för att sociala och ekonomiska olikheter ska införas om och bara om de är till största möjliga fördel för de sämst ställda i samhället.

Rawls använder sig i sin bok "En teori om rättvisa" av en tankemodell när han argumenterar för vilka rättvisepprinciper ett antal individer skulle kunna enas om i en tänkt situation där de handlar bakom "okunnighetens slöja". Att handla bakom okunnighetens slöja innebär enl. Rawls teori att individerna i det ögonblicket är fria från egen intresse och yttre tvång.

"På ett eller annat sätt måste vi utplåna de effekter av specifika tillfälligheter som skapar osämja mellan människor och frestar dem att utnyttja naturgivna omständigheter till din egen fördel. För att åstadkomma detta antar jag att parterna befinner sig bakom en slöja av okunnighet. De vet inte hur de olika alternativen kommer att påverka deras eget fall, och de blir tvungna att utvärdera principerna enbart på grundval av generella överväganden"
(Rawls, 1999, sid 143)

Okunnighetens slöja är Rawls filosofiska tolkning av ett av de villkor som kännetecknar begynnelsepositionen som han kallar ursprungspositionen. De två rättvisepprinciperna som Rawls argumenterar för att individerna skulle välja är:

Första principen. Varje person ska ha samma rätt till det mest omfattande system av grundläggande friheter som är förenligt med ett motsvarande system av friheter för alla.

Andra principen: Social och ekonomiska principer ska införas om, och bara om de är till största möjliga fördel för de sämst ställda i samhället, differensprincipen, och bara om de knyts till ställningar och positioner som alla kan konkurrera om på rimliga och lika villkor, principen om jämlikhet i chanser.

Principerna i sig har två prioriteringsregler

1. Den första principen är överordnad den andra i den meningen att det bara är tillåtet att begränsa grundläggande friheter med hänsyn till friheterna själva, inte för att uppnå sociala och ekonomiska förbättringar

2. Principen om jämlikhet i chanser är överordnad differensprincipen i den meningen att ojämlika och orimliga konkurrensvillkor inte får tillåtas för att uppnå ekonomiska förbättringar för de sämst ställda.

Differensprincipen innebär att det ekonomiska systemet måste inrättas så att inkomstsituationen blir bli den bästa möjliga för samhällets sämst ställda. Samhällsordningen ska inte skapa och garantera ännu mera tilltalande utsikter för dem som redan har det bättre, om det inte sker till förmån för de sämre ställda. Principen gäller resultatet av den ekonomiska verksamheten snarare än villkoren för deltagande i det ekonomiska livet. . Den enda ojämlikhet enl. Rawls som samhället bör godta är den som bidrar till att höja minimiinkomsten . Bara på denna grundval kan det försvaras att företagsledare tjänar bättre än utbildade arbetare.

"Företagarns bättre utsikter fungerar som drivfjädrar såatt den ekonomiska processen blir effektivare, innovationer går framåt i allt snabbare takt och såvidare. "

(Rawls, 1999. sid 92)

Demokrati

Definieras som politiska system i vilket folket direkt eller indirekt genom representanter deltar i maktutövandet. På ett allmänt plan råder det enighet om vad demokrati är men så snart diskussionen kommer över på ett mer konkret plan upphör enigheten. Ett antal uppfattningar har framförts om vad som skall anses utmärka ett demokratiskt styrelseskick. En del menar att det karaktäristiska för demokratin är beslutsformen där val, partier och majoritetsprincipen är viktiga inslag. Andra fäster större vikt vid beslutens innehåll. I demokratidebatten går det att urskilja en röd tråd nämligen autonomi. (Petersson, Olof 1994)

Autonomiprincipen vilar på den liberala rättviseteorin och innebär att staten ska låta medborgarna fullfölja sina livsprojekt såsom de själva önskar, och att staten ska stå neutral i förhållandet till valet av olika livsprojekt. Det är en rättighet som medborgarna är i besittning av inte därför att de har särskilda meriter eller förtjänster, utan bara därför att de är mänskliga varelser med förmåga att göra upp planer och tänka moraliskt. Medborgarna ska behandlas med lika omtanke och respekt En demokrati kan betraktas som en autonom gemenskap, ett kollektiv som styrs av medlemmarna själva. Demokratin bär på en inbyggd konflikt den vill åstadkomma både individuellt och kollektivt självbestämmande. Detta demokratins grundläggande dilemma tar sig praktiskt uttryckt i en avvägning mellan majoritetens och

minoritetens rättigheter. En stats konstitution anger det grundläggande spelreglerna för det politiska livet och utgörs av dokument som preciserar det viktigaste beslutsorganen hur de utses och vilka beslutsbefogenheter som de har. Idén bakom konstitutionen innebär att maktutövningen, även om den grundas på majoritetens vilja, inte är godtycklig utan följer rättsligt bundna regler. (Rothstein, 1994)

ANALYS

Vad jag kan se är att kommunerna i min studie skiljer sig markant från varandra vad gäller föräldraavgifter. Konstruktionerna för beräkningarna av föräldraavgifterna är också mycket olika mellan kommunerna. Visserligen är grunderna de samma jag menar att avgifterna är inkomstrelaterade och beroende av vilken omsorgsnivå föräldrarna behöver. Men procentsatserna för uttag av avgift och inkomsttaket / miniavgiften skiljer sig åt likaså syskonavgiften. Kommunerna har själv satt sina avgifter utifrån sina resurser och sina krav från statsmakten om effektivitet, vilket har medfört att medborgarna utifrån Rawls differensprincip har behandlats orättvist. Kommunerna har inte utgått från att maximer för den som har sämst ställt utan tvärt om, arbetslösa har i två av min kommuner inte haft tillgång till barnomsorg, höinkomsttagare har nyttjat barnomsorg i större utsträckning än låginkomsttagarna enligt utredningen vilket är ytterligare en tendens till orättvisa enligt Rawl. Differensprincipen säger ju att alla ska ha lika mycket om inte en ojämlig fördelning gynnar den sämst lottade. Utifrån nyttomoralens rättviseprincip om att maximera nyttan skulle det kanske råda en viss rättvisa åtminstone om man beaktar att grunden för plats inom barnomsorgen har varit att föräldrarna förvärvsarbetar eller studerar. Här bygger mitt resonemang på att om de som arbetar får möjlighet att arbeta därför att deras barn får en barnomsorgsplatser innebär det att samhället får ökade intäkter i form av skatter vilket medför att tillväxten gynnas. Om tillväxten gynnas, gynnas också de som inte har arbete i och med att de kan skapa fler arbetstillfällen vilket kanske leder till ett arbete och ett arbete berättigar till plats inom barnomsorgen. En uppåtgående spiral. Enligt differensprincipen som jag tolkar den håller inte det här resonemanget efter som de sämst lottade i det här fallet de arbetslösa inte i och med sin arbetslöshet har jämlika chanser att konkurrera på lika villkor och den principen har företräde framför differensprincipen.

Med införandet av en maxtaxa kommer skillnaderna vad gäller föräldrarnas avgifter att utjämnas oavsett var i landet man bor under förutsättning att alla Sveriges kommuner kommer att införa maxtaxan. De av kommunerna i studien som idag har högsta resp. lägsta föräldraavgifterna avgifterna, Kiruna resp. Umeå, verkar enl. de personer som jag har intervjuat inte speciellt oroade över att varken efterfrågan på barnomsorg eller kommunens kostnader kommer att öka med införandet av reformen. Kiruna är en utflyttningskommun och Umeå är en inflyttningskommun och i min undersökning mellan de fyra kommunerna kan jag då konstatera att om kommunen är inflyttningskommun eller utflyttningskommun inte har någon betydelse vad gäller synen på efterfrågeökningen av barnomsorg. Vad som däremot kan ha en viss betydelse för efterfrågan är dels hur behovstäckningen inom barnomsorgen ser ut idag och om barn till föräldrar som är föräldralediga eller arbetslösa bereds plats redan innan införandet av reformen. Umeå räknar inte med någon efterfrågeökning eftersom behovstäckningen idag ligger på 80 procent av alla barnen i kommunen. I Kiruna bereder man redan plats för barn till föräldralediga och arbetslösa föräldrar så efterfrågan är täckt vad gäller de grupperna. En effekt av införandet av reformen kan då medföra att kommuner med hög arbetslöshet och där man inte bereder plats för arbetslösa föräldrars barn kommer att förlora på reformen vad gäller kommunernas ekonomi.

En annan aspekt som jag tycker är intressant är att de kommuner Kiruna och Umeå som inte oroar sig över att kostnaderna kommer att stiga för kommunen har de högsta bruttokostnaderna för en barnomsorgsplats idag om jag jämför med de andra två kommunerna, i jämförelse med riket ligger de också högre. Kiruna och Umeå har också de högsta resp. de lägsta föräldraavgifterna trots det eller tack vare det har de redan idag en god behovstäckning enligt intervjuerna. Uddevalla och Landskrona däremot har en bruttokostnad för kommunen som understiger riksgenomsnittet, föräldraavgifterna ligger relativt högt snäppet under Kirunas. Behovstäckningen för de båda sistnämnda kommunerna Uddevalla och Landskrona är ju inte heller tillfredsställande i Uddevalla står idag 30 % av barnen utan barnomsorgsplats Landskrona och Uddevalla erbjuder inte plats till arbetslösas eller föräldraledigas barn heller vilket som jag ser det i mitt resonemang ovan kan påverka efterfrågan på barnomsorg. I propositionen påpekar man ju att barn till föräldrar som är arbetslösa eller föräldralediga är en stor grupp som efterfrågar barnomsorg. Sen kan man ju diskutera om barnomsorgen för de föräldralediga efterfrågas under själva ledigheten eller efter. Jag spekulerar i att arbetsgruppens antagande att barnomsorgsavgifterna i vissa kommuner har använts till att hålla nere kostnaderna och styra efterfrågan kanske stämmer på

Landskrona och Uddevalla, bruttokostnaderna för kommunal barnomsorg ligger under riksgenomsnittet medan deras föräldraavgifter är relativt höga och de har inte full behovstäckning. Om det är så det förhåller sig i de två kommuner, Landskrona och Uddevalla att de har använt taxorna till att styra efterfrågan förstår jag att de väntar sig en efterfrågeökning inte bara från föräldralediga och arbetslösa utan även en efterfrågeökning vad gäller antal vistelsetimmar av barn som redan befinner sig inom förskoleverksamheten. . Man kan ju ställa sig frågan här om det är orättvisa spelregler som gör att bruttokostnaden i kommunerna för att tillhandahålla en barnomsorgsplats är så olika ?

Enligt det kommunala självstyret ska kommunerna tillhandahålla service så att en viss grundstandard bibehålls utifrån de resurser och kravet på effektivitet som staten ställer. I dåliga tider ställs ansvarsfördelningen mellan stat och kommun på sin spets, i och med reformen har staten gått in och beslutat om att barnfamiljer ska ha vissa förmåner i det här fallet en maxtaxa och en plats i förskolan oavsett om föräldern arbetar eller inte. Anledningen till att staten har gått in och trampat på det kommunala självstyret kan vara att det råder stora ekonomiska skillnader mellan taxorna i olika kommuner och att regeringen vill få bukt med det. Det kan också vara en moralisk fingervisning om att lönearbetet inte längre sätts i förgrunden vad gäller barnomsorg utan att barnomsorgen är till för barnens egen skull inte föräldrarnas. Grunden för förskolans verksamhet ska ju enligt reformen utvidgas så att den pedagogiska inriktningen blir tydligare. Än så länge är grunden för förskolans verksamhet att den är till för barn vars föräldrar förvärvsarbetar eller studerar. Det är alltså inte en fråga om föräldrarna lönearbetar eller inte som gör att medborgaren ska få del av servicen som kommunerna tillhandahåller utan en rättighet som gäller barnen, alla barn ska få ta del av den pedagogiska verksamheten som förskolorna erbjuder oavsett vilken bakgrund barnet har.

Kommunerna har olika förutsättningar att nå upp till de krav som staten ställer på dem jag tänker då på befolkningstillväxten, arbetsmarknaden m.m. Kommunerna fick själva utifrån deras resurser se till att behovstäckningen var tillfredsställande trots det eller tack vare det har inte alla kommuner lyckats med det och därför, jag spekulerar fritt, har man nekat arbetslösa och föräldralediga en plats inom barnomsorgen. Regeringen skärper kraven på kommunerna genom att lagstifta om att arbetslösa och föräldralediga ska ha rätt till barnomsorg samt en enhetlig taxa kanske för att ge en fingervisning om vad som är moraliskt godtagbart. I rapporten från OECD framkom farhågor att kvalitén på omsorgen ev. kunde vara bättre. Man påpekade att kommunernas nedskärningar och förtätningar av barngrupperna kunde medföra

sämre kvalitet på omsorgen. Om kommunerna bara ser till de ekonomiska bitarna utan att titta på konsekvenserna av sitt handlande vad det innebär med nedskärningar och förtätningar av barngrupperna så är det kanske regeringens sak att återställa balansen igen, balansen mellan vad som är moraliskt riktigt och det som är mest kostnadseffektivt. Då kan en sån här reform var användbar. Stadsbidraget är ju tänkt att täcka de ev. orättvisor mellan kommuner som råder vad gäller de strukturella förutsättningarna och är tänkt att ge likvärdiga ekonomiska förutsättningar vad gäller kvalitet och kvantitet

Föräldrarna är som jag ser det vinnare på reformen vare sig man är höginkomsttagare eller låginkomsttagare. En sänkning av inkomstprovade avgifter ger oundvikligen mest till dem som tidigare betalat mest. Det ligger i själva mekanismen. Det betyder inte enligt differensprincipen att det är orättvist fördelat så länge man utgår från att den som har det sämst får det bättre gör det ingenting att den som har det bra också får det bättre i samma utsträckning, enligt nyttomoralen kan man också säga att det är en rättvisa som råder i alla fall på individnivå. Månadsavgifterna kommer att sänkas betydligt för familjerna i min studie, och det är pengar som går direkt till familjerna, den disponibla inkomsten höjs. För många familjer innebär sänkningen av barnomsorgstaxan en större standardförbättring än en sedvanlig lönehöjning. Man kan tydligt se att betalningsviljan till systemen blir större då alla omfattas av den. Segregationen minskar dessutom då alla ingår i samma system oavsett om man har det ekonomiskt svårt eller gott ställt. Alternativet är annars som de borgerliga partierna vill ha det, ett system där man har en grundtrygghet som gäller de som har det sämst ställt och att de övriga själva får betala välfärd med hjälp av privat försäkringar. Det finns ett starkt inslag av social märkning i system där endast de "riktigt fattiga" får ut något av systemet.

En annan sida av saken som de borgerliga partierna tar upp i sitt förslag om barnkonto är familjernas valfrihet. I och med införandet av maxtaxan ger regeringen föräldrarna valmöjlighet vad gäller den ekonomiska biten. Ingen ska behöva stå utanför barnomsorgen p.g.a för höga avgifter därför sänker man avgifterna, till som jag ser det en acceptabel nivå, så att ingen behöver avstå av ekonomiska skäl. Samtidigt så lägger man tyngden på den pedagogiska inriktningen, att verksamheten är till för barnets egen skull att kopplingen arbetsliv barnomsorg måste vidgas. Regeringen menar att barnomsorgen skall utgöra ett pedagogiskt komplement till föräldrarnas eget ansvar om sina barn. Här anser jag att regeringen stryper familjernas valfrihet. När man poängterar hur viktig barnomsorgen ur ett

pedagogiskt perspektiv är för barnen talar man samtidigt om, indirekt, att jag som förälder inte är tillräckligt kapabel att själv ta det ansvaret utan bör ge det till barnomsorgen. Man poängterar vikten av bra pedagogisk barnomsorg framför föräldrarnas omsorg om sina barn. Här kan man plocka upp resonemanget om reformer som moralbärare man använder man demokratiska styrmedel jag menar reformen för att visa den normativa vägen för medborgarna. Regeringen använder sig av moralisk uppfostran. Barnomsorg är till för alla barn, alla barn behöver pedagogiska vuxna omkring sig. Det borgerliga förslaget om barnkonto tillgodoser föräldrarnas ev. vilja att själva ge omsorgen till sin barn så länge de är små. Eftersom jag inte närmare har studerat effekterna av ett barnkonto kan jag bara konstatera att tanken att föräldrarna själva kan ha möjlighet att ta hand om sina barn när de är små är bra att sen alla föräldrarna verkligen skulle ha ekonomisk möjlighet att välja det, trots att varje familj skulle få 40 000 per barn att spendera som familjen själv vill, har jag svårt att föreställa mig.

Om omsorgstiderna kommer att utökas vet man inte idag man kan bara anta. Och enligt Göteborgsforskarna så kommer timmarna i barnomsorgen att öka med ca.30 %. Här kan man då ställa sig frågan utifrån mitt resonemang ovan. Eftersom arbetsutbudet enligt göteborgsforskarna inte kommer att öka i samma utsträckning som omsorgstiden kommer att utökas, kan tyda på att förtroendet på barnomsorgen är stort som ju regeringens arbetsgrupp hävdar i sin rapport. Familjerna har redan idag stigit åt sidan till förmån för den pedagogiska verksamheten som barnomsorgen erbjuder Det kan också tyda på att arbetsmarkanden är mättad. Det finns inget behov av arbetskraft inte den arbetskraft som utgörs av lågutbildade ensamstående kvinnor i alla fall. Det finns tendenser som visar på att det kommer att bli brist på vissa kategorier av utbildade medan andra fortfarande får svårt att göra sig gällande på arbetsmarknaden(SCB, databas) Effekterna på arbetsmarknad och sysselsättning är ju inte enbart beroende av att jag har möjligheten att öka min arbetstid utan även av hur arbetsmarknaden fungerar och vilken efterfrågan på arbetskraft som finns. Finns det ingen efterfrågan på arbetskraft så kan ju inte arbetsutbudet öka heller. År 1999 hade Sverige en öppen arbetslöshet på 250 000 personer, 150 000 befann sig i studier eller annan sysselsättning. Det finns tendenser som visar att behovet av arbetskraft kommer att öka de närmaste åren. Behovet att öka antalet anställda är fortfarande störst inom de grupper som i stor utsträckning efterfrågas för IT- jobb (SCB, databas)

För föräldrarna så kommer en betungande kostnad att minska, den disponibla inkomsten kommer att öka för alla familjer mer eller mindre. Som jag ser det är det inte maxtaxan som kommer att ställa till det ekonomiskt för kommunerna utan reformen i sin helhet. Att arbetslösa och föräldraledigas barn skall beredas plats medför för två av mina fyra kommuner en kostnadsökning, kostnadsökningen beror som jag ser det på att stadsbidraget till kommunerna inte täcker en ev. efterfrågeökning. Det här resonemanget leder fram till att införandet av reformen som jag ser det är ett led i att stärka medborgarna och deras rättigheter i samhället, reformen innebär inga förmåner för kommunen som helhet, kanske då att administrationen av barnomsorgsavgiften förenklas enligt ekonomen i Umeå, utan kommer helt föräldrarna till del i och med att avgiften blir mindre betungande.

SLUTDISKUSSION

Jag tittade på ett nyhetsreportage där Göran Persson intervjuades och blev plötsligt klar över vad regeringen gör. Regeringens sysslar med ett "utopiskt samhällsbyggande" man definierar ett politiskt slutmål och bestämmer vilka medel som skall användas för att nå målet. Man gör upp en ritning över "idealstaten" och skriker sen till handling för att förverkliga den. Metoden att först fastställa slutliga politiska målet och sedan börja arbeta mot det blir värdelöst om man medger att målet kan förändras under den tid då man arbetar på att förverkliga det.

Regeringen har satt som mål i sitt utopiska samhällsbygge att all barnomsorg skall vara avgiftsfri, reformen om maxtaxa och allmän förskola förmodas var ett steg i den riktningen. Ett annat sätt att se på reformen är att regeringen vill visa medborgarna att vi har en handlingskraftig regering som inte sätter upp mål som de inte har några planer på att hålla

Maxtaxan innebär en utjämning mellan kommunerna vad gäller föräldraavgifterna, reformen i sin helhet innebär att fler barn enligt lag får tillgång till barnomsorg vare sig föräldrarna förvärvsarbetar/studerar eller inte. Taxan blir beroende av inkomsten och antalet barn per familj men som regeringens förslag är framlagt påverkar inte antalet omsorgstimmar avgiftens storlek. Regeringen ser reformen som ett led i principen att all barnomsorg skall vara avgiftsfri. Hur kvalitén på omsorgen ser ut idag och efter reformens införande kan vara något att spinna vidare på, eftersom den pedagogiska verksamhetsinriktningen får en mera framträdande roll

Dagens taxor skiljer sig från kommun till kommun i min studie är skillnaden 823 kr en familj med två barn på heltid och en sammanräknad inkomst på 29 000 kr. I och med införandet av maxtaxan kommer alla familjer i min studie att få en sänkning av barnomsorgsavgiften.

För två av kommunerna i min studie innebär maxtaxan ökade kostnader i form av minskade intäkter och en förväntad efterfrågeökning och man anser att stadsbidraget inte kommer att täcka den ökade kostnaden.. I de andra två förväntar man sig att stadsbidraget skall täcka intäktsbortfallet och ser inga negativa aspekter av införandet, en positiv aspekt som en kommun framför är att administrationen förväntas förenklas.

Föräldrarna som idag nyttjar barnomsorgen får en ekonomisk fördel i och med att avgifterna sänks. I och med att procentsatsen för avgifterna sänks kan föräldrar som så önskar öka sin arbetstid utan att kostnaderna för barnomsorgen höjs nämnvärt vilket gör att marginaleffekterna minskar.

I sin helhet och som jag ser det innebär reformen maxtaxa ett moraliskt ställningstagande från regeringens sida. Regeringen visar den moraliska vägen, det är inte tillåtet att ta ut taxor för att styra efterfrågan, det är inte moraliskt acceptabelt att det skiljer så mycket på avgifterna från kommun till kommun, kommunerna ska erbjuda service i form av, i den här studien, förskola till alla på lika villkor. Regeringen har också som jag ser det gett en liten fingervisning åt kommunerna att staten kan med hjälp av rättighetslagstiftning tvinga kommunerna att ge medborgare eller medborgargrupper vissa bestämda förmåner trots att resurserna är knappa. Kravet på ekonomisk effektivitet har med mitt resonemang kommit i skymundan moralen i förgrunden.

Om reformen är rättvis eller inte? Det får framtiden utvisa.

.

.

KÄLLFÖRTECKNING

Ds 1999:53 *Maxtaxa och allmän förskola*

Franzén, Mats (1995) "Maktfrågan" i Ahrne, G., Eliasson, R-M., Gaunt, D., Von Hofer,H. Höglund, S., Leiulfsrud, H., Meeuwisse, A., Roos, H-E., Skog, O-J., Soydan, H., Sunesson, S., Tham, H., Östnäs, A., Goldberg, T(red) "*Samhällsproblem*" Stockholm. Liber Utbildning AB. Fjärde upplagan.

Kiruna kommuns hemsida <http://www.kiruna.se>

Kommunförbundet Skåne <http://www.skane.komforg.se/maxtaxa.htm>

Landskrona kommuns hemsida <http://www.landskrona.se>

Larsson, Reidar. (1994)"*Politiska ideologier i vår tid*". Lund: Studentlitteratur.
Femte upplagan

Maxtaxa i barnomsorgen av Lennart Flood och Roger Wahlberg,
<http://www.svekom.se/ekonomi/publikat/maxtaxa.htm>

Norra Skåne, "Barnkonto ger valfrihet", <http://www.ht.se>

OECD Country Note (1999) *Early Childhood Education and care Policy in Sweden*

Petersson, Olof (1999) "*Svensk politik*" Stockholm: Norstedts Juridik AB

Prop. 1999/2000:129 *Maxtaxa och allmän förskola m.m*

Rawls, John (1999) "*En teori om rättvisa*" Göteborg: Daidalos AB

Rothstein, Bo (1994)" *Vad bör staten göra*" Stockholm: SNS Förlag

Rothstein, Bo (1999)"Demokrati, förvaltning och legitimitet" i Bergström,T.,Blomkvist,H., Jönsson,C.,Knudsen,T., Lundquist,L.,Pierre,J., Sannerstedt,A.,Vedung,E., Rothstein,B (red). *"Politik som organisation"* Stockholm. SNS Förlag. Andra upplagan.

SCB databaser <http://www.scb.se/databaser/dbkurs.asp> kräver lösenord

Skolverket <http://skolverket.se/publicerat/press/press010418.shtml>

Uddevalla kommuns hemsida <http://www.uddevalla.se>

Umeå kommuns hemsida <http://www.umea.se>

INTERVJUER

Gudrun Thörner (Uddevalla) Telefonintervju den 3 maj 2001. Anteckningar förda under intervjun.

Ingrid Mårtensson (förskolechef, Landskrona) Telefonintervju den 3 maj 2001. Anteckningar förda under intervjun.

Lennart Esteén. (ekonom, Skolkontoret, Umeå) Telefonintervju den 4 maj 2001. Anteckningar förda under intervjun.

Margareta Lidström, (Chef, Barn och utbildningsförvaltningen, Kiruna) Telefonintervju den 10 maj 2001. Anteckningar förda under intervjun.

INTERVJUMALL

Bilaga

- Hur långt har ni kommit med planeringen av införandet av maxtaxan ?
- Vilka effekter kan det tänkas ge er kommun positiva/ negativa?
- Hur gör ni med den avgiftsfria månaden ?